

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
ЛУТАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

І НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

16 травня 2019 р.

Київ

ЗБІРНИК ТЕЗ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

УДК 37.01:373.01:122(082)

**Всеукраїнська науково-практична конференція проводиться
відповідно до плану роботи Національної академії педагогічних
наук України**

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
Протокол № 6 від 25 квітня 2019 р.*

Редакційна колегія:

С. О. Сисоєва, доктор педагогічних наук, професор — *голова ред. кол.*
О. М. Топузов, доктор педагогічних наук, професор — *заст. голови ред. кол.*
Н. П. Дічек, доктор педагогічних наук, професор;
М. Д. Култаєва, доктор філософських наук, професор;
О. Л. Караман, доктор педагогічних наук, професор;
Н. Б. Антонець, кандидат педагогічних наук, с. наук. с.;
К. Ю. Ладоня, відповідальний редактор

**Практична філософія і Нова українська школа: збірник
тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16 травня
2019 р., м. Київ. — Київ: НАПН України, Інститут педагогіки
НАПН України, 2019. — 168 с.**

ISBN 978-966-644-492-5

Збірник містить тези виступів учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Практична філософія і Нова українська школа», що пройшла в НАПН України 16 травня 2019 р.

Тези присвячено таким питанням сучасної освіти, як алгоритми виховання гармонійної і культурної людини, виклики освіти дітей Z-покоління, критерії якості шкільної освіти у світлі філософських рефлексій, західний та український досвід модернізації шкільної освіти.

УДК 37.01:373.01:122(082)

*Матеріали подано в авторській редакції,
за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела
та вживання назв документів, власних імен тощо
відповідають автори публікації.*

ISBN 978-966-644-492-5

© НАПН України, 2019

© Інститут педагогіки НАПН України, 2019

Dorozhko I. I. Formation of social competence: family education in the risk society	39
Карпець Л. А. Рідна мова в освітньому просторі інформаційного суспільства	41
Малієнко Ю. Б. Філософія виховання в контексті компетентнісного навчання історії в ліцеї	44
Мелков Ю. О. Практична філософія та гуманістичні інтенції розвитку освіти	47
Сисоева С. О., Дічек Н. П. Міжкультурна грамотність як ядерна (базова) функція сучасного закладу середньої освіти	50
Триняк М. В. Інтеркультурна комунікація як чинник виховання гармонійної і культурної людини	56
Шипенко В. О. Інклюзія як один із чинників виховання гармонійної особистості	58

Напря́м третій

Z-ПОКОЛІННЯ: ЩО МАЄ ЗНАТИ ВЧИТЕЛЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Кондратенко Л. О. Психологічні особливості сучасних учнів початкової школи	62
Саух П. Ю. Характерні риси нового «Z»-покоління та особливості роботи з ним в контексті Нової української школи	65

Напря́м четвертий

ПРОФЕСІЯ ВЧИТЕЛЯ В ПЛОЩИНІ ФІЛОСОФСЬКОЇ РЕФЛЕКСІЇ

Свтух М. Б. Підготовка вчителя у контексті українського державотворення	70
---	----

Триняк Майя Вікторівна,

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди*

ІНТЕРКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ І КУЛЬТУРНОЇ ЛЮДИНИ

Процеси євроінтеграції, які в останні роки не обмежуються Західною Європою, а й охоплюють Східну і навіть Туреччину, вказують на становлення під впливом глобалізаційних процесів нової філософії географії, що акцентує свою увагу не на територіальній статичності, а на динаміці геоецивілізаційних констеляцій. У такій географії ущільнюється простір, але відбуваються регіоналізація, фрагментаризація і фракталізація інтегрованих спільнот, які, на думку німецького філософа Г. Вільке, конституюють «атопічне суспільство (atopische Gesellschaft) з новим комунікативним дизайном» [1, с.123–124]. Говорячи про сучасну Європу як геополітичне, соціально-економічне, культурно-духовне утворення доби глобалізації, реальністю і водночас символом якої виступає ЄС., треба зазначити, що процеси євроінтеграції не можна розглядати, як відхід від культурної традиції. Навпаки, як зазначає Н. Луман, семантика старої Європи, європейські цінності визначають саморозуміння у процесах глобалізації [2, с. 931–932].

Становлення цілісної Європи як культурного і освітнього простору, починаючи із Середньовіччя демонструє послідовність у дотриманні основних смислів ідеї Європи. На це зокрема звертає увагу Г. Рінше, вказуючи на те, що «складовою ідеєю Європи були і залишаються європейська філософська традиція, що веде свій родовід з античності, римське право та християнська етика» [3, с. 5–5] Ідея Європи поєднує її фактичність і контрфактичність. Через це проживати на теренах Європи, в європейських країнах і бути європейцем — не є одне й теж саме. Адже, щоб бути європейцем, треба засвоїти європейську систему цінностей, яка формувалася віками.

Отже, освіта і виховання відіграють значну роль у формуванні європейської спільноти під гаслом «єдність у багатоманітності». Ще задовго до сучасного етапу євроінтеграції відомий німецький філософ і педагог В. Флітнер вбачав, що основною цього процесу треба вважати «єдність європейської культури і освіти» [4, с. 18]. Засобами освіти, культури й виховання (передусім морально-етичного, правового, громадянського) формується спільнота, яка відстоює ідеали свободи, рівності, братерства, гуманності та гідності людського існування, а також віру в людський розум.

Європейське виховання і освіта передбачають не тільки інтеграцію освіти у вигляді Болонського процесу, до якого приєдналася також Україна, а і формування «справжньої європейської еліти» [5, с. 33–45]. Можливості входження українців до європейського освітнього простору є актуальною проблемою вітчизняної філософії освіти. Тут йдеться не тільки про якісну освіту, а й про формування габітусу європейця-гуманіста. Адже, коли йдеться про європейське виховання, мається на увазі не тільки географічні параметри суспільства добробуту, а і, насамперед, про людину, відкриту світові, а відтак — і до діалогу з іншими культурами, що вимагає володіння навичками вести інтеркультурний діалог.

Інтеркультурна комунікація, предметом якої є освітній і виховний потенціал фундаментальних прав людини, має дві можливі перспективи: вона або постачає аргументацію для політичних ідеологій, або прояснює специфіку соціокультурних ситуацій, що закидають рамкові умови освітнім і виховним практикам. Останні потребують того, що називають «культурою прав людини» або «культури свободи», яка повинна протистояти фундаменталізму у цій сфері.

Сьогодні у центрі інтеркультурної освітньої комунікації в Україні знаходиться також європейська ідея. Як вказує О. Навроцький, «засвоєння європейської ідеї є тривалим інноваційним процесом, який, напевне, охопить декілька генерацій студентської молоді» [5, с. 132]. Це засвоєння треба розуміти як комунікативний процес, у якому створюється, підтримується і контролюється баланс між інтеркультурністю і транскультурністю як на макро- так і на мезо- та мікрорівнях.

Але в Україні процес євроінтеграції все ще розглядається з формального боку та ототожнюється з політичними рішеннями. Але без формування європейської свідомості засобами освіти й вихо-

вання, без засвоєння європейської культурної традиції неможливе повноцінне входження України до європейського простору та виховання гармонійної й культурної людини. ■

ЛІТЕРАТУРА

---

1. Willke H. Atopia. Studien zur atopischen Gesellschaft. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2001. 263 S.
2. Luhmann Niklas. Die Gesellschaft der Gesellschaft. Erster Teilband. Frankfurt am Main: Suhrkamp. 1997. 594 S.
3. Rinsche Gunter Menschenwürdiges Leben im Europa des 21. Jahrhunderts / [Hrsg. Rinsche G., Friedrich J.]. *Weichenstellung für das XXI. Jahrhundert. Erfordernisse und Perspektiven der europäischen Integration*. Köln-Weimar-Wien: Bohlau Verlag, 1998. S. 5–23.
4. Flitner W. Ausgewählte pädagogische Abhandlungen. Paderborn: Schöningh, 1967. 226 S.
5. Навроцкий А. И. Высшая школа: теория и практика модернизации. Харьков: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2007. 196 с.

Шишенко Валентина Олексіївна,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової,
дошкільної та професійної освіти
Харківського національного педагогічного
університету, імені Г. С. Сковороди*

ІНКЛЮЗІЯ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Будь-яке демократичне суспільство намагається розробити стратегії виховання гармонійної особистості, що передбачають узгодження духовних якостей з реальними діями, взаємоповнення фізичних та естетичних запитів. Сьогодні формування громадянського суспільства неможливе без упровадження ідей толерантності, терпимості, розуміння і сприймання особистісних виявів людського різноманіття.

Відповідно до концепції нової української школи розпочато активну роботу із запровадженням інклюзії. Рівний доступ до